



ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2023 Г.
НА МЕЖДУВЕДОМСТВЕНАТА КОМИСИЯ ЗА
ЕКСПОРТЕН КОНТРОЛ И
НЕРАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ОРЪЖИЯТА ЗА
МАСОВО УНИЩОЖЕНИЕ КЪМ МИНИСТЪРА НА
ИКОНОМИКАТА И ИНДУСТРИЯТА

за изпълнението на чл. 12, т. 13 от Закона за
забрана на химическото оръжие и за контрол
на токсичните химически вещества и техните
прекурсори

Въведение

Годишният доклад на Междуведомствената комисия за експортен контрол и неразпространение на оръжията за масово унищожение към министъра на икономиката (Междуведомствената комисия) за 2023 г. е изготвен в изпълнение на чл. 12, т. 13 от Закона за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори (Закона за забрана на химическото оръжие).

Междуведомствената комисия е Национален орган за изпълнение на задълженията на Република България по прилагане на Конвенцията за забрана на разработването, производството, натрупването и употребата на химическо оръжие и за неговото унищожаване (Конвенцията). Докладът съдържа информация за дейността на Националния орган във връзка с изпълнението на Конвенцията и Закона за забрана на химическото оръжие.

Република България подписва Конвенцията на 13 януари 1993 г. в Париж и я ратифицира със закон през 1994 г. Конвенцията влиза в сила за страната ни на 29 април 1997 г. Към настоящия момент Конвенцията е подписана и ратифицирана от 193 държави.

Организация за забрана на химическите оръжия

Организацията за забрана на химическите оръжия (ОЗХО) е създадена с цел да прилага разпоредбите на Конвенцията и да следи за тяхното изпълнение от държавите-членове на ОЗХО. Седалището на организацията е в Хага, Кралство Нидерландия. Мисията на ОЗХО е да допринесе за свят без химически оръжия, в който се насърчава сътрудничеството в областта на химията за мирни цели. 98% от световното население живее под закрилата на Конвенцията. 99% от декларираните световни запаси от химически оръжия са унищожени. ОЗХО наблюдава и проверява този процес.

Национални мерки за изпълнение на Конвенцията

Задължение на всяка държава-член на ОЗХО е да приеме и да прилага национално законодателство за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори, както и да създаде Национален орган по прилагането на

Конвенцията. България е приела националното законодателство за изпълнение разпоредбите на Конвенцията, както следва:

- Закон за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори (Обн., ДВ, бр. 8 от 28.01.2000 г., последно изм. и доп., бр. 23 от 19.03.2024 г.) (ЗЗХО). С последното изменение и допълнение на закона са добавени две групи токсични химически вещества към Приложение 1 на ЗЗХО;

- Наредба № 16-437 от 04.05.2007 г. за условията и реда за извършване на дейности с токсичните химически вещества и техните прекурсори (*издадена от министъра на икономиката и енергетиката, обн., ДВ, бр. 40 от 18.05.2007 г., последно изм. бр. 42 от 28.05.2019 г., в сила от 28.05.2019 г.*).

В областта на контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори, които попадат в обхвата на Конвенцията, в страната ни са въведени административни практики по прилагането на разпоредбите на европейското и националното законодателство:

- Регламент (ЕС) 2021/821 на Европейския Парламент и на Съвета от 20 май 2021 година за въвеждане на режим на Съюза за контрол на износа, брокерската дейност, техническата помощ, транзита и трансфера на изделия с двойна употреба;

- Закон за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба (Обн., ДВ, бр. 26 от 29.03.2011 г., в сила от 30.06.2012 г., последно изм. и доп., бр. 41 от 10.05.2024 г., в сила от 10.05.2024 г.)

- Правилник за прилагане на Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба (обн., ДВ, бр. 57 от 26.07.2011 г., в сила от 30.06.2012 г., последно изменен изм. ДВ, бр. 53 от 8.07.2022 г.)

- Постановление на Министерския съвет № № 208 от 7 юни 2024 г. (Приложение № 1 за приемане на Списък на продуктите, свързани с

отбраната и Приложение № 2 за приемане на Списък на изделията и технологиите с двойна употреба, които подлежат на контрол при внос).

- Наказателен кодекс.

Функции на Националния орган

Основните функции и задачи, които осъществява Националният орган, са свързани с:

- предоставяне на първоначалните декларации на страната ни по отношение на отсъствието от територията на България на химически оръжия и на обекти за тяхното производство (до 30 дни след влизането на Конвенцията в сила);
- одобряване и предоставяне в ОЗХО на годишните декларации на България за изминали и планирани дейности с токсични химически вещества и техните прекурсори, посочени в списъците на Конвенцията, както и данни за други органични химически производства;
- осигуряване провеждането на инспекции на деклариран обект от химическата индустрия на територията на страната ни;
- представяне Националната програма за защитни цели на България и др.

Дейности с токсични химически вещества на територията на страната ни:

I. Производствени дейности

Предприятия, извършващи дейности с вещества, които попадат под контрол съгласно ЗЗХО, подлежат на регистрация в Междуведомствената комисия. Регистрацията се извършва за срок от три години, като всяка следваща регистрация се извършва за същия срок.

На регистрация подлежат обекти от химическата индустрия, които:

- произвеждат химически вещества от Приложение 1 за цели и в количества, незабранени от Конвенцията;

- извършват производство, преработване и употреба на химически вещества от Приложение 2 над определени количествени прагове в зависимост от техния вид;
- произвеждат вещество от Приложение 3 в количество над 30 т;
- произвеждат чрез синтез органични химически вещества, невключени в приложенията, съдържащи фосфор, сяра или флуор в количество на произведеното вещество над 30 т;
- произвеждат чрез синтез органични химически вещества, невключени в приложенията в общо количество над 200 т.

Декларации от предприятията, извършвали посочените дейности, се подават пред Националния орган. Декларираните данни включват: вид, количества, цели на производствата, както и друга допълнителна информация за предходна календарна година, а така също и планирани производствени дейности с вещества от Приложения 2 и 3 на ЗЗХО за следващата календарна година. Други органични производства, включително такива, съдържащи фосфор, сяра или флуор на територията на страната ни са: производство на пропилен, метил третичен бутилов етер, динатриев-етилен-бис-дитиокарбамат, фталов анхидрид, малеинов анхидрид, тиамулин хидроген фумарат, тилозин фосфат, тилмикозин, тилозин тартарат, тиамулин база. Те намират приложение във ветеринарната медицина, като защитни препарати за селското стопанство, в производството на органични разтворители, в лакобояджийската промишленост и други.

II. Износ, внос и трансфер

Химическите вещества от Приложение 1 на ЗЗХО са включени в Списъка на продуктите, свързани с отбраната (Приложение 1 на ПМС 208/2024). Химическите вещества от Приложения 2 и 3 на ЗЗХО са включени в Приложение 1 на Регламент (ЕС) 2021/821.

През 2023 г. износ, трансфер и внос на химически вещества от Приложение 1 на ЗЗХО не е извършван.

Осъществявен е внос и трансфер за територията на Р България на вещества от приложения 2 и 3. Внос на вещества от приложения 2 и 3 се извършва след регистриране на вноса от министъра на икономиката и индустрията или от оправомощени от него длъжностни лица. Трансфер от и за територията на страната на посочените вещества се извършва след подаване на писмена декларация по образци № 3 и за на Наредба 16-437 в седем дневен срок преди доставката.

В изпълнение на разпоредбите на ЗЗХО и Наредба 16-437, Националният орган обобщава, одобрява и представя декларациите на Р България в ОЗХО.

През 2023 г. в срок в ОЗХО са предоставени следните декларации:

- Годишна декларация за изминали дейности през 2022 г. (Annual Declarations on Past Activities) – предоставя се до 90 дни от началото на календарната година;
- Годишна декларация за планирани дейности за 2024 г. (Annual Declarations on Anticipated Activities) - предоставя се до 60 дни преди края на календарната година.

III. Провеждане на инспекции на територията на Р България

На база на подадените данни в декларациите за производствените дейности, представители на ОЗХО провеждат на територията на страната ни инспекции, които имат за цел да докажат верността на обявените дейности, както и отсъствието на производство на вещество от Приложение 1 на ЗЗХО.

През 2023 г. на територията на Р България не е провеждана инспекция.

Мероприятия, насочени към представителите на компетентните органи на държавите-членове на ОЗХО, в които са участвали български представители

В областта на *международното сътрудничество и обмен на информация*, Междуведомствената комисия провежда консултации с представители на Техническия секретариат и с представители на Националните органи на други държави-членове.

Националните органи на всички държави-членове на ОЗХО участват в провеждането на Годишни срещи в Хага, Кралство Нидерландия. През ноември 2023 г. се проведе *Двадесет и пета годишна среща на Националните органи*. Участниците бяха информирани за най-новите разработки на ОЗХО и дейности за изграждане на капацитет в областта на проверката за използване на химическите вещества за мирни цели, прилагането на Конвенцията на национално ниво, както и програмите за помощ и защита.

На срещата присъстваха представители на петте регионални групи на ОЗХО: Африка, Азия, Източна Европа, Латинска Америка и Карибите, Западна Европа и други държави.

Предоставяне на помощ и защита от химически оръжия - Ежегодно България предоставя годишни данни за Националната програма за защитни цели в областта на компетенциите на Министерство на вътрешните работи и Министерство на отбраната.

Информация за предстоящи събития по линия на ОЗХО, както и актуални обяви за работа в ОЗХО, се публикуват на: <https://www.opcw.org/>.